

MỸ THO
TRÊN ÔTÔ DƯỚI THỜI CA NÔ, NẪM
GIƯỜNG LÈO LẠI THÊM NỆM ẤM...

Nguyễn Phương

Trời chưa sáng, hàng dừa, hàng cau, vườn chuối bên sân chùa còn đọng sương khuya, se se lạnh, xa xa gà nhà ai trong xóm gáy te te, mới cuối canh ba, cành lá còn ướt nước mưa lất phất chiều qua, cái lạnh hiền hậu, của một thành phố ven sông, từ chung quanh bên kia đảo Bảo Định Hà, Chợ Cũ, Chợ Gạo, Gò Cát, Cầu Vỹ, từ Vòng Nhỏ, Rạch Miễu, bên Thạnh Trị, Trung An, Đạo Thạnh, nhiều bà, nhiều mẹ, nhiều chị, nhiều em, đã thức dậy đời nào lo nồi cơm trạch cá, chén cơm rang, tô cháo, củ khoai luộc, tô trà nóng, cho chồng cho con xong, quả đôi gánh, gánh chút cải cà rau cỏ, trái bầu, trái bí, con gà con vịt, vài ba con cá, con tôm, mớ tép bạc mới xúc, mới câu được chiều qua ra chợ Mỹ Tho bán, ánh đuốc lập lòe, kéo kẹt đôi quang gánh trên vai, nhún nhẩy theo nhịp bước chân đi, ngoài đầu vàm sông Bảo Định, các vựa cá, khoai củ, trái cây mía dứa, đã tấp nập lên đèn, rộn ràng tiếng xe, tiếng người inh ỏi, dưới sông tiếng mái chèo khuấy nước xạc xào, con đò cô Chín

đầy khách, nào người đi buôn, đi làm sớm, học trò đi học, gà gáy canh năm, chợ bắt đầu nhóm, các tiệm tạp hóa mở cửa, chú hai Tiêu đã treo bày mấy miếng thịt, sườn, gan, huyết, bao tử, hông sô, để trong một cái thau cạnh đó, cái đầu heo lặn lên rất đẹp, phủ miếng mỡ chà... trong chợ đủ thứ, hàng gà, hàng cá, hàng mắm, tôm khô, khô mực, khô lóc, khô gộc, khô cá thiều, khô sặc... rau cải, vải sô, giày dép, áo quần... bánh trái, vài ba chậu nước cắm nào móng gà, vụn thợ, huệ, sen, điệp ta vàng vàng đo đỏ, ít nhánh bông giả, giấy tiền vàng bạc, giấy áo giấy quần, cạnh đó có hàng trái cây, vú sữa lò rèn, cam sành cái bè, bưởi năm roi, bánh phòng nếp, bánh phòng khoai, bánh tráng dứa mè... kế bên gánh chè, hàng bánh bò, bánh da lợn, bánh tét, bánh ít, bánh gói, trên thêm bên con lộ lớn, mấy xe bán nước đá, đậu đỏ bánh lọt, xương xáo, xương xoa, bánh quay vạt như dứa, như đậu xanh, xứ dứa mà, nên món nào cũng có chút nước cốt... thơm thơm mùi lá dứa, xe bán nước xâm có mía lao, rễ tranh, lá mả đề, lá dứa...ngọt ngọt, khói lên nghi ngút, gần rạp hát thầy Năm Tú, có xe bán bánh mì thịt khìa, cá mè, patê gan local, thịt mỡ trộn gan heo, đồ chua tương xay, vậy mà cũng đắt thất kinh, kể đó

vài ba xe hủ tiếu, mì của mấy chú Ba, trên xe bày đủ thứ gia vị nấu hủ tiếu mì, mì thánh, có thùng nước lèo sôi sùng sục bay mùi thơm quá tay...trang trí mấy miếng kiếng sơn xanh đỏ, vẽ truyện tàu tích nọ chuyện kia, hồi đời tam quốc ở bến, đầu chợ có một cái sạp bác má anh Tư, anh Năm (*) chị Hai, bán gói và, một thứ bún nước lèo ngọt ngọt chua chua, thơm lừng mùi nước gói, rau sống, nổi tiếng khắp vùng hậu giang...thời tôi đi học còn có vài ba chị em đồng bào thương bán thuốc cao, sừng nai, mật gấu, mỡ trăn, nanh heo, móng cọp... hàng thủ công, thúng rổ, giỏ xách, mây tre... bên kia đầu cầu đường về Chợ Gạo, có hủ tiếu Phánh Ký, một thời nổi tiếng, rồi tới rạp Viễn Trường, chợ Cũ, bến tắm ngựa, miếu Kim Liên, chùa Vĩnh Tràng... khắp châu thành các bà, các mẹ đã gánh bắp cải, bắp nấu, xôi, bún xào tép ba rọi, giá hẹ, khoai củ, đi bán cho bà con trong xóm... những gói xôi, gói bắp nóng hổi thơm thơm mùi lá dứa dứa nạo, đậu mè...

Trời sang sáng, mặt trời lên, khoảng sáu giờ, thành phố đã vang tiếng người, tiếng máy xe, xe hàng chở trái cây rau củ đi Sài Gòn, xe lô Minh Chánh, xe đò Á Đông, Thuận Thành đi Sài Gòn - Chợ Lớn, Bến Tre, Gò Công, Hậu Giang, xe đò lỗ

(nhỏ) chạy về các quận gần gần, Cai Lậy, Cái Bè, Tân An, Hòa Bình, Bến Tranh, Phú Kiết, nổ máy chào khách om sòm, ngoài đầu vàm bên bờ sông Cửu Long (bây giờ là vườn hoa Lạc Hồng) có ga xe lửa đi Sài Gòn, xe lửa chạy bằng củi hay than đá, nhả khói đen thui, mấy anh đạp xe xích lô vừa ngáp vừa bập bập điều thuốc gò, xe lô đạp tới đạp lui rột rết, đưa khách đi, đón khách đến, học trò bắt đầu tới trường, công chức tà tà tới sở, mấy tiệm nước ba tàu, đông khách, cà phê, xiu mại, bánh bao... trên xa xa, gần giếng nước giồng nhỏ, bến bắc (phà) Rạch Miễu, khách đôi bờ qua lại tấp nập, xe cộ cỏi đò qua sông... đò máy, đò chèo, ông nhạc sĩ mù khải đồn, ca khàn khàn mấy bài ca tiền chiến theo mấy chỗ đông người, các bà các cô đi chợ cười nói, người đi người về, chú chệt mua ve chai, thau nhôm, đồng sắt vụn, sách báo cũ, lông gà, lông vịt, rao hàng chằm chằm đi vào xóm, vào các ngõ trong tỉnh... cơm chín, canh sôi, trưa rồi học trò về, công chức cũng về, nhà nhà ăn cơm, ông thầy bói mù, có đứa nhỏ dẫn đi, gõ kiểng leng keng bói cho người sáng mắt muốn biết chuyện tương lai, ông thợ nhuộm lặc cái trống con lung tung, lung tung nhuộm đồ cho lối xóm, anh bán chiếu, đội một đội chiếu lát đủ màu,

rao hàng lộc cộc quát một tiếng thật lớn,

- *Chiếu...iếu...!*

Ai nghe cũng giựt mình.

Nắng xé xé, dui dui, trời mát mát hàng bánh lại rộn lên, chị bán xương sa, hột lựu giòn giòn, nước cốt dừa, để trong thau nước đá, xương xáo, xương xâm, cà rem cây, cà rem cục, mía ghim, khóm chẻ, mận hồng đào, mận da người, trẻ em người lớn kêu vô nhà ngồi ăn, hay bu ngồi ngoài đường dưới mấy gốc me, anh thợ hàng chì lặc xâu xu đồng nút khoén hàng đồ bể, bịch bình chén kiểu xưa, chiều chiều rồi gió hiu hiu thổi anh mì gõ đã đi vào trong xóm, chú chệt con gõ nhịp hai miếng tre lên nước vàng tươi, các cụp...! các cấc cụp... các cụp! ai kêu anh bưng đến tận nhà trên một cái mâm vuông láng cón đen thui đủ cả, nước tương, giấm ớt... lâu lâu nhà tôi cũng có ăn, xin thêm miếng xí quách... gánh một gánh, bà Bảy má sáu điếc bán bì bún, thịt nướng thịt nghệ, ngon nổi tiếng, đầu làng cuối xóm đâu cũng có chuối nướng, chuối bọc nếp nướng, khoai lang chiên, chuối xấy, chuối chiên, kẹo mach nha, rút số bò vò viên, tàu hủ... xóm làng con nít người lớn ai cũng bu lại rần rần xe đạp anh bán

kẹo kéo, anh chàng nhà văn bình dân này rao,

- *Kẹo kéo đây! Kẹo kéo đây!*

- *Ông tây đi lấy bà đầm, nghe danh kẹo kéo âm âm chạy ra...*

- *Người nào chồng bỏ chồng chê.*

- *Ăn vào một miếng chồng mê tới già.*

- *Càng già, càng dẻo, càng dai...*

- *Béo bùi, thơm ngọt, lai rai với nước trà...*

những thỏi kẹo đậu phộng trắng sữa ngon thất kinh, nhai nghe rào rào cũng khoái, rồi chú kẹo đục đội trên đầu một cái mâm tròn tròn, dẹp dẹp bằng nhôm, có nắp đậy, bán những thanh kẹo đục màu vàng, gói miếng giấy nhỏ cho lũ con nít hàng xóm, ngoài chợ chú chệt mãi võ sơn đông, tả lồ lên, bán thuốc cao, thuốc dán, thuốc rượu... ông thợ trồng răng, nhổ răng:

- *Nhổ răng, nhức răng, đau răng, nhổ răng... nhổ không đau.. đau không lấy tiền!*

Lũ học trò chúng tôi nhái ông nha sĩ không có học trường thuốc nào hết (*nhổ một cái cho thêm một cái, nhổ không đau không lấy tiền, chú ba chưởi tiểu na má rồi thôi*).

Cả tỉnh Mỹ Tho có ông thợ mài kéo mài dao, ông công trên vai con ngựa gỗ, cục đá nhám, lon nước nhỏ,

tiếng rao êm êm chớ không như anh bán chiếu:

- *Mài kéo, mài dao... không?*

Cái lũ học trò chúng tôi cười cười gheo:

- *L. méo sửa l. tròn không?*

Ông già chưỡi, rồi vác chum bò đi,

Vang vang trên con lộ đá, vài chị bán ốc gạo, ốc len, cá linh tươi rói, gánh chạy cùng khắp...

Trời chiều tắt nắng, phố xá lên đèn, xe hủ tiếu mì gõ, bò viên, bá chạn (bánh ú nếp, thịt, trứng, Lạp xưởng gói trong đọt dừa nước) còn đẩy xe đi lọc cọc, từ xa chị bán chè thưng rao chè lạnh lót như ai hò trên sông:

- *Ai ăn chè đậu xanh, bột báng, nấm mèo, bột khoai, bún tàu, đường cát, nước cốt*

dừa, lá dứa không... ông!

Nghe tiếng chị rao ngọt quá đã thấy thèm, trời càng khuya tiếng rao càng thấm thiết, không khí nhẹ nhẹ bớt cái nóng ban ngày:

- *Ai ăn hột vịt lộn, vịt dứa không?*

Ngoài bờ sông gần cầu đúc, hàng quán đèn đuốc sáng trưng, chè cháo, mì xào, bánh xèo, cơm thập cẩm, nước mía... kẹo chuối, chuối phơi khô, chuối sấy, con lộ đông đầy khách lại qua, có tiền cũng đi mà không tiền cũng đi *mì nóng

cháo ngó hủ tiếu dòm không mất tiền...* lũ học trò chúng tôi khoái lắm...

Nắng tắt từ lâu...

Khuya lắm rồi, có tiếng ai rao, đấm bóp, giác hơi... chắc là còn rất nhiều tiếng động quanh đây, nhưng sĩ tử xếp bút nghiên đi ngủ, mộng đẹp tràn đầy...

Gà lại gáy sáng, tiếng chuông nhà thờ đại lộ Hùng Vương, cầu kinh buổi sớm, tiếng guốc kéo lẹp lẹp trên đường trải đá long chong, tiếng mõ chùa Phật Ân gần cây xăng vang lên đều đều, dưới sông tiếng chèo khuấy nước, từ xa xa tiếng nhạc ngựa long cong...

Mấy mươi năm qua rồi, ngôi nghĩ lại ngày qua, tất cả đều đổi thay, con người đổi mới, thời trang, ẩm thực không còn như xưa, đến tiếng động tiếng rao thân thương cũng không còn, lâu lâu về xóm cũ giựt mình giữa trưa mà nghe Thanh Thúy, Khánh Ly, Thanh Tuyên chạy ở đâu ngoài lộ hát om sòm... thế cho tiếng rao chè cháo...

Tìm đâu...! biết tìm đâu, những ngày xưa ấy!

2008